

Предметом структурного синтаксиса является изучение предложения, собственно, и наша работа, ориентированная на алгоритмизированное построение модели русского предложения, основана на том же.

Кроме всего прочего, нашей задачей является необходимость объяснить существование валентности глагола, определить объем нужных знаний в плане обязательной и факультативной валентности (то есть научить определять сильное и слабое управление), обратить внимание на то, что валентностью обладают не только глаголы, но и другие части речи, выделить наиболее частотные сирконстанты, которые включаются в число валентностей глагола и научить активно использовать валентность в построении предложений.

Таким образом, мы пытаемся при помощи соотнесения трансформационной грамматики Хомского и синтаксиса структур Теньера заполнить унифицированную структуру русского предложения иерархическими отношениями между компонентами, исследуя министруктуры, составляющие предложение изнутри и пытаясь при помощи этих министруктурных моделей обучать конструированию всего предложения в целом.

Кроме того, при обучении построению стемм и узлов, научить видеть роль предиката в предложении, определять значения актантов и активно использовать валентность глаголов для расширения возможности выразить мысль при построении предложений.

Соотнесение алгоритмов моделирования на двух уровнях: внешнем – структура модели предложения по Хомскому и внутреннем – структурирование элементов модели как содержание структуры предложения по Теньеру, дало нам возможность выявить базовые алгоритмы русского языка и использовать алгоритмизированную систему построения русского предложения в технологических целях обучения РКИ.

Список источников:

1. Большой энциклопедический словарь. Языкознание. – М: БРЭ, 1999. – 448 с.
2. Гак В.Г. Л.Теньер и его структурный синтаксис // Теньер Л. Основы структурного синтаксиса. – М: Прогресс, 1988. – С.11.
3. Нуршаихова Ж.А. Структурный синтаксис: взгляд из прагматики. Монография. / Ж.А. Нуршаихова. – Мюнхен: Lambert Academic Publishing, 2013. – 276 с.
4. Теньер Л. Основы структурного синтаксиса / Л. Теньер. – М.: Прогресс, 1988 – 250 с.
5. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса / Н. Хомский. – М.: МГУ, 1972. – 230 с.
6. Хомский Н. Язык и мышление / Н. Хомский. – М.: МГУ, 1972. – 126 с.

**Підручник з української мови для студентів-іноземців
на початковому етапі: комунікативний аспект**

Опришко Н.О.

старший викладач кафедри філології

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

м. Харків, Україна

Інтеграція сучасної системи вищої освіти України в європейську ставить нові завдання і умови розвитку експорту освітніх послуг. Динамічний розвиток сучасного світу викликає кардинальні зміни у процесі фахової підготовки іноземних студентів в економічному вищому навчальному закладі. Першим ступенем у здобутті вищої

освіти для іноземних громадян є навчання на підготовчому відділенні, де відбувається поступове оволодіння мовою та дисциплінами відповідного профілю, що забезпечує загальнонауковий фундамент підготовки фахівців. На цьому етапі одним з ключових елементів успіху в процесі оволодіння новими знаннями виявляється саме ефективне викладання іноземної мови, оскільки найбільш актуальним завданням для іноземного студента стає адаптація в мовно-культурному середовищі через опанування нової для нього мови, за допомогою якої він має здобути професійну освіту [3:26].

Комунікативна мета, що визнана провідною в навчанні студентів-іноземців нерідної мови, потребує пошуків нових, відповідних до сучасних умов, напрямків процесу навчання, його методів і прийомів, а також удосконалення методики використання відомих методів у навчальному процесі. Сучасні (комунікативний і профільно-орієнтований) принципи навчання іноземних студентів-нефілологів нерідної мови вимагають діяльнісних дидактичних засобів як важливих факторів ефективності навчального процесу.

В умовах білінгвізму на території Слобожанщини, зокрема, в Харкові, де навчання ведеться як російською, так і українською мовами, володіння останньою для іноземних громадян є необхідним не лише з точки зору міжособистісної комунікації, а також із ряду професійних причин, як, наприклад, необхідність розуміння українськомовних пацієнтів лікарем-іноземцем, як студентом чи інтерном, так і практикуючим фахівцем, розуміння інженером або економістом україномовної професійної спільноти, розуміння фахівцем гуманітарно-філологічного профілю культури народу, яке, поза всяким сумнівом, перш за все відбувається через мову і з допомогою мови. Сьогодні, коли бракує фундаментальних праць з питань методів і прийомів опису української мови як іноземної, коли відсутні підручники, навчальні посібники, де б мова розглядалася з урахуванням специфіки навчання іноземних громадян з різних країн, велике значення мають конкретні розробки у практиці викладання української мови для студентів-іноземців.

Коли іноземний студент потрапляє в іншомовне середовище, найперше завдання, яке він отримує і яке мають успішно реалізувати його викладачі, – це швидке опанування комунікативних навичок мови цього середовища. Зазвичай методика вивчення іноземної мови в навчальних закладах базується на значній кількості годин, відведених на аудіювання, тобто прослуховування іноземних текстів, що сприяє розвитку фонетичних навичок, виробленню правильної вимови, а також умінню працювати з цілісним текстом: намагатися зрозуміти його зміст, переказати, поставити запитання до тексту тощо. Тобто знову ж таки домінує принцип опори на усне мовлення. Не менш важливою ознакою вивчення іноземної мови є її розуміння, яке передбачає велику словникову роботу: запам'ятовування слів, їхніх значень і національних відповідників до них. Це, у свою чергу, передбачає роботу зі словниками та текстами, опанування граматичної системи, вивчення моделей словосполучень, творення аналогічних конструкцій за певним зразком, складання власних текстів. Щоб навчити розуміти прочитане, тлумачити його, потрібна відповідна словникова робота, яка зводиться до пошуку незрозумілих слів, з'ясування їхнього значення та виведення ключових слів. Так під час роботи з текстом студенти

спочатку знайомляться з новими словами до уроку, з'ясовують їхнє значення, складають з ними словосполучення та речення.

Проте подібні різноманітні та об'ємні види робіт не можливі за умов короткого факультативного курсу, що, як правило, відводиться на здобуття студентами-нефілологами базових знань з української мови як іноземної на підготовчих факультетах і відділеннях ряду українських, зокрема, харківських вишів. Це піднімає питання про створення універсального навчального посібника, який міг би в максимально стислій, зрозумілій і цікавій формі ознайомити студентів із особливостями нової іноземної мови, не виходячи за межі досить короткого в часі курсу, а також враховуючи той суттєвий факт, що студенти вже мають досить глибокі знання з курсу російської мови, яка є першою іноземною під час навчання на підготовчому етапі харківських вишів.

Прикладом такого підручника може бути навчальний посібник, що розробляється на підготовчому відділенні Харківського національного автомобільно-дорожнього факультету спільно із викладачами Харківської академії культури. Посібник реалізує комунікативний мінімум соціально-побутової сфери спілкування і розрахований на факультативний курс розмовної української мови підготовчого факультету ХНАДУ (30 годин у другому семестрі). Розмовні теми, які охоплює курс, дають змогу студентам-іноземцям отримати базові знання для україномовного спілкування за максимально стислий строк.

Ці теми («Знайомство», «Факультет», «Бібліотека», «Їдальня», «Гуртожиток», «Родина», «У гостях», «Місто», «Здоров'я») охоплюють найбільш необхідний для студентів лексико-граматичний мінімум і водночас сприяють розвитку комунікативної компетенції як сукупності мотивованих знань, умінь і навичок, необхідних особистості для здійснення мовленнєвої діяльності у навчально-професійній сфері. Адже під час навчання спрацьовують такі елементи комунікативної компетенції, як мотиваційний компонент (забезпечує розвиток мотивації навчання, прищеплення інтересу до вивчення мови); мовний компонент (передбачає оволодіння теоретичними знаннями мови і лексико-граматичними вміннями); предметно-мовленнєвий компонент (зумовлює отримання знань про змістовний бік предмета, вдосконалення лексичних умінь і поетапне формування умінь діалогічного і монологічного мовлення); та прагматичний компонент (зумовлює оволодіння вміннями використовувати висловлювання в конкретних ситуаціях спілкування) [1: 124].

Як бачимо, комунікативний аспект є надзвичайно важливим при знайомстві студентів-іноземців з українською мовою за умов, коли російська залишається першою іноземною і на її вивчення відведено основну частину аудиторного часу. Відмінності російської та української лексики суттєво утруднюють спілкування в умовах білінгвального мовного середовища, а відтак можуть призводити до ряду комунікативних невдач. Тому навіть в умовах обмеженого факультативного курсу варто приділити цим відмінностям максимальну увагу і викладачеві української мови як іноземної, і авторам відповідних підручників, посібників і методичних матеріалів. Підсумовуючи, хотілося б зазначити, що на етапі навчання української мови як

іноземної на підготовчому відділенні комунікативна методика виявляється найбільш ефективною, адже дає можливість у короткий термін сформувати базову комунікативну компетенцію. Її основними перевагами є швидке подолання мовного бар'єру; навчання української мови як іноземної на базі отриманих знань з російської мови; використання мови в життєвих ситуаціях тощо.

Список джерел:

1. Дементьєва Т.І. Навчально-мовна ситуація як засіб формування комунікативної компетенції студентів-іноземців у навчально-професійній сфері спілкування // Педагогіка та психологія. Зб.наук. пр.- Харків, 2003. Вип.24.- С.121-125.
2. Програма з української мови для студентів-іноземців підготовчих факультетів України / Уклад: Новицька Л. Г. Затверджено МОН України 28.02.2002.
3. Трубнікова Ю.О. Застосування комунікативної методики як однієї з найефективніших методик при викладанні української мови іноземним студентам на підготовчому відділенні // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. – Серія «Педагогіка і психологія». – 2013. – №1 (5). – с. 26-30
3. Чистякова А., Селіверстова Л., Лагута Т. Диференційована організація навчання іноземців української мови // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – Львів, 2006. – Вип. 1. – С. 120-178.

Разговорные клубы как форма обучения иностранному языку

Оробинская М.В.

преподаватель кафедры филологии

*Харьковского национального автомобильно-дорожного университета
г. Харьков, Украина*

Развитие разговорных навыков студентов-иностранцев, изучающих русский язык, является одним из приоритетов обучения, т.к. удовлетворение коммуникативных задач является самым главным для человека, погруженного в чуждую ему языковую среду.

Отмечают, что «трудности речевой деятельности на неродном языке объясняются низким уровнем функционирования механизмов речи, приспособляющихся к иностранному языку. Необходимы специальные упражнения, определяющие усилия по развитию отдельных звеньев и всех механизмов вместе» [5: 54].

Представляется целесообразным использование в обучении иностранному языку форм, позволяющих объединить в себе языковую практику, знакомство с социальными паттернами страны, язык которой изучается, и погружение в коммуникативную ситуацию. Данные задачи могут быть достигнуты при использовании такой формы работы, как разговорный клуб.

Разговорный клуб – форма изучения языка, когда обучение проходит в виде дискуссий, бесед и обсуждений. Встречи могут проходить в неформальных обстановках, например, в кафе, ресторанах, на летних площадках и часто напоминают просто непринужденную беседу. Тем не менее, это обучение. На встречах всегда присутствует преподаватель или носитель языка, который исправляет ошибки, может провести их анализ в конце мероприятия. Его задача – поддерживать беседу и привлекать к ней самых стеснительных участников. Носитель языка на своем примере